

State of Punjab vs. Wassan Singh and others
(M. M. Punchhi, J.)

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡੀਐਸ ਤਿਵਾਤੀਆ ਅਤੇ ਐਮਐਮ ਪੁੰਡੀ ਜੇ.ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਵਸਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ —ਜਵਾਬਦਾਰ।

1982 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 3-ਆਰ

10 ਫਰਵਰੀ 1984

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1974 ਦਾ II)— ਧਾਰਾ 173, 223, 300 ਅਤੇ 319— ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸਮੂਹ—ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰਿਪੋਰਟ—ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਵਾਂ ਸੈੱਟਾਂ ਲਈ ਸਾਬਤਾ— ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ੀ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵੀ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ— ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ—ਕੀ ਸਾਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਨਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਬਤਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੋਨਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਾਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਇੱਕੋ ਜੁਰਮ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ, ਦੇ ਉਪਬੰਧ

ਧਾਰਾ 300, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਲਾਗੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਸੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 221 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, . ਹੁਣ ਜੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਹੋਣੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਆਮ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਮਦਨੇਜ਼ਰ, ਉਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਦੁਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਜੁਰਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਤਹਿਤ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਜੁਰਮ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ।

(ਪਰਾ 8)।

ਸ੍ਰੀ ਟੀ.ਐਸ. ਚੀਮਾ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਦੁਆਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ - ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ, ਮਿਤੀ 12 ਮਈ, 1982 ਨੂੰ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਖਬਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੱਕੋ ਜੁਰਮ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸਮੂਹ ਦਾ ਚਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਮ ਸਾਂਝਾ ਹੈ, ਕੀ ਧਾਰਾ 223, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

18 ਮਈ, 1983 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਐਸ. ਤਿਵਾਤੀ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਐਮ. ਪੁੰਡੀ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 10 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਐਚ.ਐਸ.ਰਿਆੜ, ਡੀ.ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ।

ਐਚ.ਐਸ.ਨਾਗਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜੀ.ਐਸ.ਗਰੇਵਾਲ, ਦਾਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਐਮ.ਐਸ. ਬੇਦੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਨ।

ਨਿਰਣਾ

ਐੱਮ.ਐੱਮ., ਪੁੰਡੀ, ਜੇ.

(1) ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਕੋਦਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਸਵਾਲ।

(2) ਵਿਆਪਕ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ: -

State of Punjab vs. Wassan Singh and others
(M. M. Punchhi, J.)

28/29 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬੋਪਾਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਉਹ . ਚਸਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਾਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਣਪਛਾਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਣਪਛਾਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਹੋਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਮਿਤੀ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਾਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਹੀ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਕ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਏਸੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਨੇ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿਰੁੱਧ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਵਚਨਬੱਧ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ। ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। 19 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1982 ਨੂੰ, ਵਿਦਵਤਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਲੇਖਕ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਮੁਖਬਰ ਨੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ . ਪਹਿਲੇ ਮੁਖਬਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ, ਦਾਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਿੰਨ * 1 ਈਫਟ-ਓਵਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ) ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਵਿਦਿਆਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1982 ਲਈ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਮਾਮਲਾ 12 ਮਈ, 1982 ਤੱਕ ਦੋ-ਦੋ ਤਾਰੀਖਾਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਦੋਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 223, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋ ਸੀਡਿਊਰ ਕੋਡ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੀ ਕਿ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਆਪਸੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਮ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦ ਸਟੇਟ (1), ਨਗਾ ਸਰ ਕੀ ਬਨਾਮ ਦ ਕਿੰਗ (2), ਅਤੇ ਨਗਾ ਮਾਈ ਸੀਨ ਬਨਾਮ ਦ ਕਿੰਗ (3) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕੇਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1898 (ਹੁਣ ਸੈਕਸ਼ਨ 223) ਦੀ ਧਾਰਾ 239 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ।

(3) ਅਸੀਂ ਉੱਘੇ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕਾਫੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ, ਸਾਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸਮੂਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਿਵੇਕਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਾ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਘਟਨਾ ਲਈ, ਇੱਕ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋ ਸੰਸਕਰਣ ਸਨ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ) ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਮੂਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਸੱਤਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ)। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਤਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਸੱਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਹੋਰ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਚਲਾਨ ਵਜੋਂ ਤੀਜਾ ਚਲਾਨ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ: -

“ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ

ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਖਾਸ ਕੇਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ

- (1) ਏਆਈਆਰ 1954, ਪੰਜਾਬ 106 (ਡੀਬੀ)
- (2) ਏਆਈਆਰ 1939, ਰੰਗੂਨ, '3901
- (3) ਏ.ਜੇ.ਆਰ. 1937, ਰੰਗੂਨ, 512,

ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੇ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸਮੂਹ ਨੇ, ਅਤੇ ਦੋ ਸੈੱਟਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਅਜਮਾਣਾ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜੋ ਅਧਿਆਇ XIX ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਤੇ ਧਾਰਾਵਾਂ 233 ਤੋਂ 240 ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਚਾਰਜ ਜੋੜਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ।

ਰੰਗੂਨ ਦੇ ਕੇਸ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਹਨ। ਸਭ ਦੇ ਬਰਾਬਰ, ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਇੱਥੇ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ (ਚਲਾਨ) ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਭਾਵ, ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ। ਇਹ ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਧਾਰਾ 319, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਤਿੰਨ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਤਲਬ ਕੀਤਾ। ਧਾਰਾ 319, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਵੇਂ ਤਲਬ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਤਕਨੀਕੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜੇ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਧਾਰਾ 319, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ:-

“ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ-

- (a) ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ;
- (b) ਧਾਰਾ (a) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ; ਕੇਸ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਐਸ.ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ

IL.R. Punjab and Haryana (1984)2

ਦੇਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਸਾਂਝਾ, ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜੁਰਮ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 300, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਲਾਗੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਮਾਨ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 221 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।) ਇਸ ਦਾ। ਹੁਣ ਜੇ ਦੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਹੋਣੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਕਲਪ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। 1898 ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ "ਦੋਸ਼ੀ" ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸਥਿਤੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੈਟ ਚੰਦ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (4) ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਅੰਤਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 319, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਬਚੇ-ਖੁਚੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਜੁਰਮ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਵਚਨਬੱਧ

(5) ਇਹ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ-ਇਨ-ਚੀਫ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਤਿੰਨ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਇਹ ਰੁਖ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਏ.

(4) 1983, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਜਰਨਲ, 1394.

ਹੋਰ (5), ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਨੰਗੀ ਜਾਂਚ-ਇਨ-ਚੀਫ ਨੂੰ 'ਸਬੂਤ' ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਧਾਰਾ 319, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।, ਇਹ ਇੱਕ ਅਧੂਰਾ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਗਮਦੂਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਓਜ ਪੰਜਾਬ (6) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ 19 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1982 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੰਮਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਾਂ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਫੇਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਕਿਉਂ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 465, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਟਚ-ਸਟੋਨ 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਉ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ

State of Punjab vs. Wassan Singh and others
(M. M. Punchhi, J.)

ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਲਟਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੈਸੀਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪੜਾਅ, ਭਾਵ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 161, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਆਈਵੀਟੀਨੇਸ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 193, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਪੁਆਇੰਟ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਪੜਾਅ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਲਾਲ ਚੰਦ ਦਾ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇਸ਼ਪ੍ਰੋਹ 193, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਰਸ ਪ੍ਰਤੀ ਮਿੱਟ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ।

(6) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਦਰਭ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ: -

(1) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੀ, ਬਚੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 319(4), ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਉਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(5) 1983, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਜਰਨਲ, NOC 98.

(6) ਸੀ.ਆਰ. 1980 ਦੇ ਐਮ. 5484 ਐਮ ਨੋ 17 ਦਸੰਬਰ, 1980 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

(2) ਚਾਰਜ/ਚਾਰਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਕਵੇਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ, ਸੋਧ, ਬਦਲੇ ਜਾਂ ਜੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਹੁਨਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(7) ਹਵਾਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕੇਸ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਡੀ.ਐਸ. ਤਿਵਾਤੀਆ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਹਿਕ

ਐਮ.ਕੇ. ਐੱਸ.